



# CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

## AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

### HOTĂRÂREA nr. 363 din 19.07.2023

**Dosar nr.: 988/2020**

**Petiția nr.: 7912/11.12.2020**

**Petent:**

**Reclamat:**

**Obiect:** Petenta reclamă promovarea în spațiul public de către reclamat, din postura de redactor al publicației România liberă și a Q Magazine, a anumitor idei care încurajează rasismul, xenofobia și discriminarea împotriva femeilor, a romilor și persoanelor transgender:

1. articolul publicat în data de 23.03.2020: "SORIN LAVRIC: Ce ne doboară nu e un microb, ci psihicul nostru adus în pragul surescitării apocaliptice"

<https://www.qmagazine.ro/sorin-lavric-ce-ne-doboara-nu-e-un-microb-ci-psihicul-nostru-adus-in-pragul-surescitarii-apocaliptice/>

2. articolul publicat de către Sorin Lavric în data de 10.07.2020: Babilonia de gen

<https://www.qmagazine.ro/babilonia-de-gen/>

3. articolul publicat de către ....., în data de 09.12.2020:

"INTERVIU – Sorin Lavric explică afirmațiile controversate: „Podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor.”

[https://culturaladuba.ro/interviu-sorin-lavric-explica-afirmatiile-controversate-podoaba-unghiilor-de-la-picioare-este-in-ochii-unui-barbat-inutila-pentru-ca-un-barbat-nu-se-uita-la-unghiile-de-la-picioare-ale-femeilo/?fbclid=IwAR2C7jmPfpd6PpOeAilUO46ga\\_L67KxFhqJqIiZ5o6MdW0z0ODVzpcyKs](https://culturaladuba.ro/interviu-sorin-lavric-explica-afirmatiile-controversate-podoaba-unghiilor-de-la-picioare-este-in-ochii-unui-barbat-inutila-pentru-ca-un-barbat-nu-se-uita-la-unghiile-de-la-picioare-ale-femeilo/?fbclid=IwAR2C7jmPfpd6PpOeAilUO46ga_L67KxFhqJqIiZ5o6MdW0z0ODVzpcyKs)

#### **I. Numele, domiciliul sau reședința părților**

**Numele, domiciliul procedural ales al petentei**

1.

**Numele, sediul și domiciliul procedural ales al părților reclamate**

2.

#### **II. Procedura de citare**

3. Prin adresele nr. 664/28.01.2021 s-a realizat citarea părților în conformitate cu măsurile dispuse având în vedere contextul evoluției situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, cu solicitarea de a fi transmise completări la petiție, respectiv punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, odată cu exprimarea

acordului părților din dosar, în termenul dat.

4. Procedura de citare a fost legal și complet realizată.

5. Prin adresa nr. 665/28.01.2021 s-a solicitat asistență din partea Direcției de Evidență a Persoanelor a Municipiului București în temeiul art. 40 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în Monitorul Oficial nr. 348 din 6 mai 2008, concret datele de identificare a persoanei reclamate, în vederea îndeplinirii procedurii de soluționare a cauzei.

6. Urmare a primirii răspunsului Direcției Generale de Evidență a Persoanelor – Municipiul București, s-a reluat procedura de citare prin adresele nr. 7412/04.10.2021.

7. Având în vedere faptul că plicul adresat petentei s-a returnat la sediul instituției, cu mențiunea că petenta nu figurează ca deputat, citația a fost transmisă acesteia și pe e-mail în data de 12.11.2021.

8. Prin adresa nr. 743/31.01.2022, a fost comunicat prin e-mail petentei punctul de vedere depus la dosar de reclamat, în vederea formulării concluziilor scrise.

### III. Susținerile părților

#### Susținerile petentei

9. Petenta rectifică petiția transmisă pe e-mail și înregistrată inițial cu nr. 7873/09.12.2020, respectiv 7873/11.12.2020 și retransmite memoriul care a fost înregistrat la C.N.C.D. cu nr. 7912/11.12.2020.

10. Astfel, petenta solicită constatarea și sancționarea reclamatului pentru promovarea în spațiul public, din postura de redactor al publicației *România liberă* și a *Q Magazine* a anumitor idei care încurajează rasismul, xenofobia și discriminarea împotriva femeilor.

11. Concret, într-un interviu dat de reclamat site-ului *Cultura la dubă* referitor la cartea *Decoct de femeie* (publicată în anul 2019 la editura Ideea Europeană) unde afirma faptul că „Nu sunt admirator al femeilor. Poți să admiri pe cineva pe care îl bănuiești deasupra ta”, acesta a explicat în interviu că, din perspectiva lui, femeile nu pot avea o gândire abstractă și că filosofia este un domeniu pur masculin: „acolo vorbeam despre înclinația femeii pentru gândirea abstractă. În genere, filosofia este o prerogativă masculină, nu feminină. În general, marii filosofi ai omenirii și marile idei au fost făcute de filosofi, nu de femei”<sup>1</sup>.

12. În momentul în care a fost rugat să comenteze afirmația sa din prologul cărții cu privire la gândirea femeilor, respectiv „(...) femeia nu are capacitatea de a gândi abstract”, reclamatul a răspuns că își păstrează opinia: „Da, îmi păstrez opinia. Eu fac filosofia femeii, așa cum am înțeles-o eu.”

13. În continuare, petenta prezintă remarcile rasiste ale reclamatului care consideră că românii întorși din Diaspora sunt „țigani”, „cerșetori” și „hoți”: „cei care s-au repezit să se întoarcă au fost țigani cărora amenințarea virusului le-a secăt imboldul de a cerși, a fura și a codoși în țările europene”<sup>2</sup>.

14. În paragraful următor, reclamatul continuă cu ideea că persoanele de etnie romă

<sup>1</sup> [https://culturaladuba.ro/interviu-sorin-lavric-explica-afirmatiile-controversate-podoaba-unghiilor-de-la-picioare-este-in-ochii-unui-barbat-inutila-pentru-ca-un-barbat-nu-se-uita-la-unghiile-de-la-picioare-ale-femeilo/?fbclid=IwAR2C7jmPfpdx6PpOeAilUO46qa\\_L67KxFhqJqliZ5o6MdW0z0ODVzpcyKs](https://culturaladuba.ro/interviu-sorin-lavric-explica-afirmatiile-controversate-podoaba-unghiilor-de-la-picioare-este-in-ochii-unui-barbat-inutila-pentru-ca-un-barbat-nu-se-uita-la-unghiile-de-la-picioare-ale-femeilo/?fbclid=IwAR2C7jmPfpdx6PpOeAilUO46qa_L67KxFhqJqliZ5o6MdW0z0ODVzpcyKs)

<sup>2</sup> <https://www.qmagazine.ro/sorin-lavric-ce-ne-doboara-nu-e-un-microb-ci-psihicul-nostru-adus-in-pragul-surescitarii-apocaliptice/>

ar aduce "necazuri sociale" și prezintă un "risc de contaminare": "E de prisos să vă spun de câte ori am dat, în împrejurări jalnice, de îndrăgiiții noștri conaționali în centrul Stuttgart-ului și al Frankfurt-ului. **Tocmai ei au dat buzna înapoi, urmarea fiind previzibilă: necazuri sociale, cu creșterea infracțiunilor în locul unde se așează, dincolo de riscul de contaminare pe care pofta romilor de a încălca normele impuse de stare de urgență îl mărește.**"

15. În același articol, petenta remarcă și ideile xenofobe și rasiste, atunci când îl compară pe Klaus Iohannis cu Angela Merkel în momentul critic al primirii refugiaților, cu aluzie la Hitler, în opinia petentei: „Se pare că vrea să-i facă concurență Angelei Merkel, a cărei hotărîre de a deschide granițele Germaniei în fața invaziei arabe în septembrie 2015 a preschimbato în cel mai malefic cancelar german de care au avut parte nemții după al Doilea Război Mondial.”

16. Petenta dorește să mai sublinieze faptul că în 2015, reclamatul afirma despre femei că existența lor de sine stătătoare nu are nicio valoare dacă nu sunt iubite de un bărbat, iar femeile care reușesc prin forțe proprii sunt **fie accidente, fie cazuri patologice**: „cu totul alta e situația când bărbatul al cărei nume îl poartă dă tonul unei întregi epoci, rangul său exponențial schimbând umoarea de fond a timpului. (...) Situația nu numai că nu e rară, dar ea constituie într-o măsură regula consacării culturale a sexului frumos. Deseori femeile se califică prin creatorii pe care au apucat să-i iubească, reputația lor mutând-le pe o orbită a cărei strălucire le dă o notorietate postumă. (...) în schimb, o femeie autocefală al cărei destin solitar devine reper valoric e fie un accident fericit, fie un caz patologic (...) Dacă le lăsăm deoparte și privim sexul frumos în condiția lui viageră, atunci constatăm că adesea femeile de rasă au vocație saprofită, parazitând faima bărbaților celebri”<sup>3</sup>.

17. Petenta adaugă că tot în publicația Q Magazine, reclamatul a publicat un articol în care încuraja ura față de persoanele transgender<sup>4</sup>.

18. În drept, petenta își întemeiază petiția pe dispozițiile art. 369 Cod Penal, ale Hotărârii de Guvern nr. 1194 din 27 noiembrie 2001, respectiv art. 15 din O.G. nr. 137/2000 și solicită ca, pe lângă aplicarea amenzii contravenționale, C.N.C.D. să dispună obligarea părții care a săvârșit fapta să publice în mass-media un rezumat al hotărârii prin care se constată săvârșirea contravenției, precum și orice măsură necesară pentru înlăturarea consecințelor acestei fapte.

### Suștinerea reclamatului

19. Prin punctul de vedere înregistrat la C.N.C.D. sub nr. 8195/01.11.2021 reclamatul solicită clasarea petiției pentru neîndeplinirea condițiilor de formă, întrucât petenta, persoană fizică, nu a indicat domiciliul sau reședința, ci a indicat doar adresa unui Birou parlamentar, iar în situația în care normele de procedură cu caracter imperativ prevăzute la art. 11 și art. 12 alin. 2 din Procedura internă nu sunt îndeplinite, acestea reprezintă vicii de formă și se impune clasarea cauzei.

20. De asemenea, reclamatul invocă excepția lipsei calității procesuale active întrucât, în virtutea art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, art. 5 și art. 7 alin. 1, respectiv art. 8 din Procedura internă care reglementează calitatea procesuală activă pentru

<sup>3</sup> <https://www.facebook.com/photo?fbid=10224677443024202&set=a.%201885994630309>

<sup>4</sup> <https://www.qmagazine.ro/babilonia-de-gen/>

persoanele care au dreptul de a sesiza C.N.C.D., în prezenta speță nu sunt îndeplinite criteriile impuse, cu atât mai mult cu cât petenta nu și-a dovedit calitatea, în conformitate și cu dispozițiile dreptului comun în materie de procedură, respectiv dispozițiile Codului de procedură civilă.

**21.** Reclamatul precizează că petenta nu a indicat ce drepturi i-au fost atinse și sub ce aspect a fost discriminată, nu a invocat nicio vătămare proprie și nicio discriminare care să îi privească persoana.

**22.** De asemenea, reclamatul invocă excepția tardivității având în vedere prevederile art. 21 și următoarele din Ordin, având în vedere că sunt reclamate și fapte presupus discriminatorii din anul 2015 și solicită să se constate inadmisibilitatea sesizării.

**23.** Pe fond, reclamatul înțelege să formuleze apărare, precizând că petenta a indicat drept discriminatorii răspunsurile sale la întrebări puse în cadrul unor interviuri acordate site-urilor *Cultura la dubă* și *Q magazine*, având drept subiect fie cartea *Decoct de femeie*, publicată în primăvara anului 2019, fie chestiuni ce țin de viitoarea (la acel moment) calitate a sa de senator în Parlamentul României.

**24.** Referitor la primele afirmații cu caracter presupus discriminatoriu, petenta a indicat poziția sa în legătură cu lucrarea de ficțiune *Decoct de femeie*, în care a realizat o tipologie, prin descrierea a 6 tipuri de femei, dinăuntrul unor teme speculative, ca reacție estetică, de psihologie masculină față de un detaliu de cochetărie feminină, pe care reclamatul personal nu l-a înțeles și îl constată ca atare, fără a da un verdict doctrinar ori ideologic în legătură cu subiectul de ficțiune tratat.

**25.** Prin cele scrise în carte, reclamatul indică faptul că a realizat o filosofie a femeii, în maniera pe care a înțeles-o, având în vedere aspecte ce țin de istoria filosofiei și prin conturarea unei viziuni de frumusețe, printr-o conturare de opțiuni ce țin de estetică, unice fiecărui individ, și a modului prin care o femeie, ca ființă ieșită din comun, poate îngenunchea un bărbat.

**26.** Reclamatul admite faptul că pasajele la care petenta face referire pot fi interpretate într-o cheie misogină, dar doar dacă sunt scoase din context și prin ignorarea ansamblului de idei expuse în carte, fapt pe care reclamatul îl consideră nerezonabil.

**27.** Reclamatul reia afirmațiile menționate și în interviul acordat site-ului *Cultura la dubă*: „*Eu sunt un admirator al femeii și sunt incredințat cu viata unui bărbat fără femei ar fi un pustiu, o vale a plângerii. Eu nu am scris cartea din ură față de femei, am scris-o dintr-o minune contrariată față de misterul feminin, că altfel nu aș fi scris-o.*”

**28.** În acest context, reclamatul dorește să evidențieze faptul că tocmai o astfel de interpretare eronată a unor fragmente lipsite de sens în absența contextului din care provin este una care riscă prin sine să capete caracter misogin și să creeze o vătămare a imaginii sale, prin asocierea sa cu afirmații scoase din context și care pot influența cu ușurință persoanele lipsite de posibilitatea ori de voința de a cerceta realitatea faptică care se ascunde în spatele acestora.

**29.** Toate aceste informații rezultă, în opinia reclamatului, și din interviul publicat de site-ul *Cultura la dubă*, la care face trimiterea petenta. Astfel, acesta precizează că ceea ce se pretinde a fi afirmații discriminatorii și opinii pe care le reiterează în sensul că „*femeile nu sunt apte de a avea o gândire abstractă, ba mai mult, afirmă cu tărie că își susține această opinie reiterată în cartea sa*” reprezintă, de fapt, interpretări eronate a

unor susțineri făcute în explicarea punctului de vedere a persoanei din perspectiva căreia a fost scrisă cartea, ca lucrare de ficțiune, iar nu ca adevăr științific, și, drept urmare, nu constituie remarci „misogine” aduse femeilor.

**30.** Totodată, în ceea ce privește afirmațiile reclamante, presupus xenofobe ori rasiste, reclamantul dorește să reia ideea prezentată și într-un interviu acordat RFI, după cum urmează:

**31.** *”(...) în prima lună de stare de urgență când românii au venit cu zecile de mii în țară, la începutul pandemiei, într-un interviu, am spus la un moment dat că cei care se întorc, cu precădere, sunt cei care acolo, neavând un loc de muncă, au fost predominant la cerșit și la furat. Atunci am folosit o expresie pe care mi-au scos-o din context și mi-au pus-o peste tot. Cum ar fi un verdict general pentru toți. Acolo spuneam că țiganii sunt o plagă socială. Asta nu înseamnă că toți sunt o plagă socială. Dar știm foarte bine, statistic, dacă suntem sinceri, ce înclinație are această etnie către anumite tâlhării.”*

**32.** Reclamantul aduce în discuție faptul că răspunsul său avea în vedere considerente statistice, iar nicidecum o aversiune față de aceștia, care, după cum ar fi arătat, sunt prezenți chiar în activitatea partidului din care face parte și îi consideră persoane extraordinare.

**33.** În ceea ce privește susținerile sale referitoare la *”încrederea pe care (nu) o am în președintele Klaus Iohannis, acestea reprezintă opinii de natură pur politică, ce care nu pot fi supuse analizei sub nicio formă”*.

**34.** Cu privire la susținerea petentei conform căreia ar fi făcut afirmații prin care se *„încurajează ura față de persoanele transgender”*, reclamantul dorește a se observa faptul că nu există nici un argument care să susțină această alegație, astfel încât nu poate decât să nege faptul că ar fi făcut afirmații de natură discriminatorie.

**35.** Drept urmare, reclamantul concluzionează cu precizarea că petenta scoate din context afirmațiile sale, în ideea punerii lor într-o lumină care să acorde conotații discriminatorii și care nu reflectă în niciun fel realitatea.

#### **IV. Motivele de fapt și de drept**

##### **Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența**

**36.** Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

##### **1. Constituția României:**

- **Art. 1 Statul român:** *”(...) (3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.*

*(...)”*

- **Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni** *”(...) (2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.”*



• **Art. 16 Egalitatea în drepturi:** *”(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

*(2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”*

• **Art. 29 Libertatea conștiinței:** *”(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.*

*(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.*

*(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.*

*(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă. (...)”*

• **Art. 30 Libertatea de exprimare:** *”(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.*

*(2) Cenzura de orice fel este interzisă.*

*(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.*

*(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.*

*(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.*

*(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

*(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

*(8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.”*

• **Art. 53 – Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți:**

*”(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.*

*(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.”*

**O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**

• **art. 2 alin. 1:** *”Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie,*

limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

- **art. 2 alin. 6:** ”Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință bazată pe două sau mai multe criterii prevăzute la alin. (1) constituie circumstanță agravantă la stabilirea răspunderii contravenționale dacă una sau mai multe dintre componentele acesteia nu intră sub incidența legii penale.”

- **Art. 2 alin. 8:** ”Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”

- **Art. 15 Dreptul la demnitatea personală –** ”Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

#### **Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:**

- **Art. 10 Libertatea de exprimare** ”1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

- **Art. 14 Interzicerea discriminării:** ”Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

- **Art. 17 Interzicerea abuzului de drept:** „Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de această convenție.”

**Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

**Recomandarea de politică generală ECRI nr. 15 privind combaterea discursului de ură adoptată de Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) la 8 decembrie 2015 – extras:** „Având în vedere că discursul de incitare la ură trebuie înțeles în sensul prezentei recomandări de politică generală ca advocacy, promovare sau incitare, sub orice formă, a denigrării, a urii sau a defăimării unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipuri negative, stigmatizare sau amenințare cu privire la o astfel de persoană sau grup de persoane, precum și justificarea tuturor tipurilor de exprimare anterioare, pe motiv de "rasă", origine națională, religie, apartenență.”

**Pactul internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR):**

- **Articolul 19:** „1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină. 2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa. 3. Exercițarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;

(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public) sau a sănătății publice sau a moralității.”

## Principiile de analiză





**37.** La nivel național, Constituția României<sup>5</sup> consacră principiul egalității în Titlul II *Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale*, iar din interpretarea dispozițiilor art. 11, art. 20, respectiv art. 148 din Constituția României din 31 octombrie 2003, referitoare la raportul dintre reglementările interne și cele internaționale, se constată că tratatele internaționale în domeniul drepturilor fundamentale ale omului au prioritate față de reglementările interne în caz de neconcordanță, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

**38.** În acest sens, unul dintre cele mai importante instrumente juridice în domeniu, care a devenit parte integrantă a sistemului român de drept este Convenția europeană a drepturilor omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994. Convenția europeană a drepturilor omului, respectiv jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului sunt direct aplicabile în sistemul român de drept, au forță constituțională și supralegislativă.

**39.** Legislația privind nediscriminarea în Europa oferă protecție împotriva discriminării prin reglementare atât în dreptul UE, cât și în cel al Consiliului Europei, sisteme care funcționează separat, dar se pot influența reciproc prin jurisprudența proprie.

**40.** Articolul 14 din Convenția europeană a drepturilor omului consacră protecția împotriva discriminării în exercitarea drepturilor prevăzute în Convenție, protecție completată de art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție<sup>6</sup>, care interzice într-un mod mai general discriminarea în exercitarea oricărui drept prevăzut de lege, interzicerea discriminării devenind un drept de sine stătător.

**41.** Convenția europeană a drepturilor omului conține o listă de drepturi, caracterizate predominant ca fiind „civile și politice”, însă convenția protejează și anumite drepturi care ar putea fi considerate „economice și sociale”.

**42.** Protocolul nr. 12 interzice discriminarea în ceea ce privește „exercitarea oricărui drept prevăzut prin lege” și „de către orice autoritate publică” și prezintă, așadar, un domeniu de aplicare mai amplu decât articolul 14, care se referă numai la drepturile garantate prin convenție.

**43.** Spre deosebire de articolul 14 din Convenția europeană a drepturilor omului, interzicerea discriminării prevăzută la articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE este un drept de sine stătător, aplicabil în situații care nu trebuie să facă obiectul altor dispoziții ale Cartei. Astfel, se interzice discriminarea „*de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală*”. Potrivit articolului 20 din Carta UE, toate persoanele sunt egale în fața legii.

**44.** A discrimina înseamnă a diferenția sau a trata diferit două persoane sau situații, atunci când nu există o distincție relevantă sau de a trata într-o manieră identică două sau mai multe persoane sau situații care sunt în fapt diferite.

**45.** Prin urmare, se pot deduce două forme ale discriminării:

<sup>5</sup> Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 767 din 31 octombrie 2003

<sup>6</sup> Protocolul nr. 12/2000 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 375 din 02 mai 2006.

- discriminarea *de jure* sau formală ce presupune a diferenția sau a trata diferit două persoane sau situații atunci când nu există nicio distincție relevantă;
- discriminarea *de facto* sau substanțială, ce presupune a trata într-o manieră identică două sau mai multe persoane sau situații care sunt în fapt diferite. În această ultimă formă, tratarea diferită a unor probleme ce țin de inegalitate nu este numai permisă, ci chiar cerută.

**46.** Chiar dacă egalitatea de șanse constituie unul dintre principiile fundamentale ale democrațiilor moderne, aceasta nu înseamnă totuși egalitatea absolută. Aplicarea unui tratament diferențiat este indicat în cazul celor aflați într-o situație diferită, în măsura în care se prezintă diferența. Tratamentul diferențiat este permis doar atunci când poate fi justificat obiectiv și urmărește un scop legitim. În toate situațiile, esențială este existența unei interdicții privind aplicarea abuzivă a tratamentului diferențiat.

**47.** Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”<sup>7</sup>. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- *la situații egale trebuie să corespundă un tratament egal,*
- *la situații diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât diferit. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”<sup>8</sup>.

**48.** Prin urmare, astfel cum Curtea Constituțională a decis<sup>9</sup>, principiul egalității nu presupune uniformitate, fapt pentru care, dacă în situații egale, persoanele aflate în situații comparabile au dreptul la tratament egal, la situații diferite tratamentul nu poate fi decât diferit.

**49.** Potrivit CJUE, principiul egalității de tratament este un principiu general al dreptului UE, consacrat la articolul 20 din Cartă, iar principiul nediscriminării prevăzut la articolul 21 alineatul (1) din Cartă constituie o expresie specială a acestuia.

**50.** Legislația în materia nediscriminării are scopul de a oferi tuturor persoanelor o perspectivă egală și echitabilă de acces la oportunitățile disponibile într-o societate.

**51.** În primul rând, aceasta prevede că persoanele care se află în situații similare ar trebui să beneficieze de un tratament similar și să nu fie tratate într-un mod mai puțin favorabil pur și simplu din cauza unei anumite caracteristici „protejate” pe care o posedă (discriminare „directă”).

**52.** În al doilea rând, în unele situații, tratamentul bazat pe o normă aparent neutră poate duce, de asemenea, la discriminare, dacă dezavantajează o persoană sau un grup de persoane ca urmare a caracteristicilor specifice ale acestora (discriminare „indirectă”).

**53.** Discriminarea directă este definită în mod similar în temeiul Convenției europene a drepturilor omului și al dreptului UE. În temeiul dreptului UE, articolul 2 alineatul (2) din Directiva UE privind egalitatea rasială prevede că se consideră că are loc o discriminare directă „*atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât*

<sup>7</sup> Decizia nr. 349/2001, M.Of. nr. 240/2002,

<sup>8</sup> Decizia nr. 312/2001, M.Of. nr. 99/2002, Decizia nr. 82/2002, M.Of. nr. 261/2002

<sup>9</sup> Decizia nr. 116/2002, M. Of. Nr. 317/2002, Decizia nr. 92/2002, M.Of. nr. 338/2002

a fost sau ar fi o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice”<sup>10</sup>.

54. În temeiul Convenției europene a drepturilor omului, CEDO utilizează formula conform căreia trebuie să existe o „diferență în tratamentul unor persoane aflate în situații analoge sau sensibil similare”, care „se bazează pe o caracteristică identificabilă”<sup>11</sup>.

55. Din punct de vedere procedural, în temeiul Convenției europene a drepturilor omului, persoana care formulează o petiție trebuie să poată demonstra că a fost „afectată în mod direct” de măsura contestată, pentru a putea depune o cerere (statut de victimă)<sup>12</sup>.

56. În temeiul dreptului UE, spre deosebire de Convenția europeană a drepturilor omului, se poate stabili discriminarea directă, chiar dacă nu există niciun reclamant identificabil care să susțină că a fost victima unei astfel de discriminări.

57. În cauza Feryn<sup>13</sup>, CJUE a constatat că un angajator care declară public că nu va recruta angajați de o anumită origine etnică sau rasială comite o discriminare directă în ceea ce privește recrutarea, în sensul Directivei privind egalitatea rasială (2000/43), întrucât este probabil ca astfel de declarații să descurajeze în mod considerabil candidații să își depună cererile și să împiedice accesul lor la piața muncii.

58. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

59. În conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în domeniu, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoge și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă.

60. Instanța europeană a decis în mod constant că, pentru ca o asemenea încălcare să se producă „*trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoge sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă*”.

61. CEDO a apreciat prin jurisprudența sa, că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoge sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate (ex.: **Fredin împotriva Suediei**, 18 februarie 1991; **Hoffman împotriva Austriei**, 23 iunie 1993, **Spadea și Scalabrino împotriva Italiei**, 28 septembrie 1995, **Stubbings și alții împotriva Regatului Unit**, 22 octombrie 1996).

<sup>10</sup> În mod similar: articolul 2 alineatul (2) litera (a) din Directiva privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă; articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva privind egalitatea de gen (reformare); articolul (2) litera (a) din Directiva privind egalitatea de gen în accesul la bunuri și servicii.

<sup>11</sup> CEDO, Biao împotriva Danemarcei [GC], nr. 38590/10, 24 mai 2016, punctul 89; în mod similar, CEDO, Carson și alții împotriva Regatului Unit [GC], nr. 42184/05, 16 martie 2010; punctul 61; CEDO, D. H. și alții împotriva Republicii Cehe [GC], nr. 57325/00, 13 noiembrie 2007, punctul 175; CEDO, Burden împotriva Regatului Unit [GC], nr. 13378/05, 29 aprilie 2008, punctul 60.

<sup>12</sup> CEDO (2017), Practical Guide on Admissibility Criteria („Ghid practic privind criteriile de admisibilitate”).

<sup>13</sup> CEDO, Thlimmenos împotriva Greciei [GC], nr. 34369/97, 6 aprilie 2000, punctul 44. În mod similar, CEDO, Pretty împotriva Regatului Unit, nr. 2346/02, 29 aprilie 2002, punctul 88.

**62.** Dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal, astfel cum se stipulează prin **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale**: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

**63.** Libertatea de exprimare nu este un drept absolut, aspect reglementat în Constituția României care prevede la art. 53 restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți:

*”(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.*

*(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.”*

**Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscută în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare, acesta fiind singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: *„comportă îndatoriri și responsabilități”*.

**64.** Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
  - a. existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - b. calitatea normei juridice, și anume: accesibilitatea, precizitatea, previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora,

pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

**65.** Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit<sup>14</sup>.

**66.** Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează în rândurile următoare.

### **Ingerința să fie prevăzută de lege**

**67.** **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

**68.** Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”.

**69.** Colegiul apreciază că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

### **Ingerința să urmărească un scop legitim**

**70.** Raportat la a doua cerință, **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de genul acestora.

**71.** Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul afirmațiilor analizate, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată:

- ✓ un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios;
- ✓ ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

**72.** Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

### **Necesitatea ingerinței**

**73.** Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare **este necesară într-o societate democratică**.

<sup>14</sup> Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801



74. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

75. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autoritățile naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.<sup>15</sup>

#### **Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:**

76. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indifferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;

#### **Aplicarea principiilor la speță**

77. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra posibilei discriminări prin încălcarea demnității femeilor, a romilor și persoanelor transgender, prin promovarea în spațiul public, începând cu anul 2015, de către reclamant, din postura de redactor al publicației *România liberă* și *Q Magazine*, a anumitor idei care încurajează rasismul, xenofobia.

78. Concret, Colegiul reține următoarele:

1. în data de 23.03.2020 a fost publicat pe [www.qmagazine.ro](http://www.qmagazine.ro) articolul ”SORIN LAVRIC: Ce ne doboară nu e un microb, ci psihicul nostru adus în pragul surescității apocaliptice”<sup>16</sup>, autor Floriana Jucan:

2. în data de 10.07.2020 a fost publicat pe [www.qmagazine.ro](http://www.qmagazine.ro) articolul ”Babilonia de gen”<sup>17</sup>.

3. în data de 09.12.2020 a fost publicat pe <https://culturaladuba.ro> articolul: ”INTERVIU – S.L. explică afirmațiile controversate: «Podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii

<sup>15</sup> Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

<sup>16</sup> <https://www.qmagazine.ro/sorin-lavric-ce-ne-doboara-nu-e-un-microb-ci-psihicul-nostru-adus-in-pragul-surescitariei-apocaliptice/>

<sup>17</sup> <https://www.qmagazine.ro/babilonia-de-gen/>

unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor».”<sup>18</sup>

**79.** În cauză au fost invocate următoarele aspecte procedurale:

**1.** clasarea petiției pentru neîndeplinirea condițiilor de formă, întrucât petenta, nu a indicat domiciliul sau reședința, ci a indicat doar adresa Biroului parlamentar. Colegiul director decide respingerea acesteia, având în vedere faptul că, la momentul constituirii petiției în cauză au existat elemente de identificare a petentei, inclusiv adresa de e-mail, aspecte apreciate drept suficiente pentru demararea procedurii de soluționare, fapt confirmat și prin jurisprudența constantă a C.N.C.D.

**2.** excepția lipsei calității procesuale active întrucât petenta nu și-a dovedit calitatea, în conformitate și cu dispozițiile dreptului comun în materie de procedură, respectiv dispozițiile Codului de procedură civilă pentru a formula petiție la C.N.C.D. Colegiul director decide respingerea acesteia, având în vedere faptul că la momentul formulării petiției, respectiv 10.12.2020, petenta deținea funcția de deputat ales în circumscripția electorală nr. 6 Bistrița Năsăud, data validării fiind 21 decembrie 2016<sup>19</sup>, iar data încetării mandatului 18 decembrie 2020 prin demisie. Reclamatul își întemeiază excepția invocată pe art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, art. 5 și art. 7 alin. 1, respectiv art. 8 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.O. nr. 348 din 6 mai 2008, însă Colegiul decide că petenta deține calitate procesuală activă în virtutea demnității publice de deputat ales care, în exercitarea drepturilor și libertăților ce decurg din acest mandat, conform Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și senatorilor, își fundamentează activitățile pe drepturile și libertățile generale ale cetățeanului în vederea îndeplinirii conținutului politic al mandatului; Colegiul apreciază că exercitarea mandatului de deputat ales de către cetățenii români presupune inclusiv luarea de atitudine, sesizarea unor posibile abateri, cu lezarea drepturilor și libertăților cetățenilor, indiferent de categoria căreia îi aparțin (categoriile delimitate pe criteriu de gen, etnie sau orientare sexuală).

**3.** excepția tardivității pentru fapte presupus discriminatorii din anul 2015. Petenta face trimitere în cuprinsul sesizării sale, la afirmații ale reclamatului, fapte din 2015, aspecte asupra cărora, Colegiul decide admiterea excepției tardivității, conform art. 20 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 care reglementează, în materia discriminării, termenul de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care petentul putea să ia cunoștință de săvârșirea ei. Prin urmare, Colegiul director va analiza faptele reclamatului din anul 2020.

**80. Pe fond,** Colegiul director urmează a analiza afirmațiile reclamatului din anul 2020, prin interviurile și articolul publicat, după cum urmează:

**1. articolul publicat de Floriana Jucan în data de 23.03.2020: "S.L.: Ce ne doboară nu e un microb, ci psihicul nostru adus în pragul surescitării apocaliptice"**

- extras -

**"R – Întoarcerea românilor din Diaspora va duce la coeziune în actuala situație sau trebuia evitată?"**

<sup>18</sup> [https://culturaladuba.ro/interviu-sorin-lavric-explica-afirmatiile-controversate-podoaba-unghiilor-de-la-picioare-este-in-ochii-unui-barbat-inutila-pentru-ca-un-barbat-nu-se-uita-la-unghiile-de-la-picioare-ale-femeilo/?fbclid=IwAR2C7jmPfpdx6PpOeAilUO46qa\\_L67KxFhqJqliZ5o6MdW0z0ODVzpcyKs](https://culturaladuba.ro/interviu-sorin-lavric-explica-afirmatiile-controversate-podoaba-unghiilor-de-la-picioare-este-in-ochii-unui-barbat-inutila-pentru-ca-un-barbat-nu-se-uita-la-unghiile-de-la-picioare-ale-femeilo/?fbclid=IwAR2C7jmPfpdx6PpOeAilUO46qa_L67KxFhqJqliZ5o6MdW0z0ODVzpcyKs)

<sup>19</sup> Hotărârea nr. 122 din 21 decembrie 2016 cu privire la validarea mandatelor deputaților aleși la data de 11 decembrie 2016.

**S.L.** – Fiindcă nu vreau să vă răspund în spiritul de obediență al corectitudinii politice, vă împărtășesc secretul lui Polichinelle: cei care s-au repezit să se întoarcă au fost țigani cărora amenințarea virusului le-a secăt imboldul de a cerși, a fura și a codoși în țările europene.

E de prisos să vă spun de câte ori am dat, în împrejurări jalnice, de îndrăgiiții noștri conaționali în centrul Stuttgart-ului și al Frankfurt-ului. Tocmai ei au dat buzna înapoi, urmarea fiind previzibilă: necazuri sociale, cu creșterea infracțiunilor în locul unde se așează, dincolo de riscul de contaminare pe care pofta romilor de a încălca normele impuse de stare de urgență îl mărește.

Și atunci despre ce concordie națională vorbiți? Inșii aceștia sînt o plagă socială pe care numai ipocrizia politicianilor și numai duplicitatea gazetarilor o trec sub tăcere. (...)

Fiindcă sînt un intelectual conservator, nu am cum să-l privesc cu ochi buni pe președinte. De curînd Klaus Johannis a primit premiul „Coudenhove-Kalergi” din partea Uniunii Europene. Austriacul Kalergi a fost încă din perioada interbelică inițiatorul planului de corcire a popoarelor europene de rasă albă cu alogeni aduși de peste tot din lume: scopul era formarea unui om nou al cărui fenotip să aibe trăsăturile vechilor egipteni, deci un hibrid cu pielea închisă la culoare, din care trăsăturile ariene să lipsească.

Planul e în plină desfășurare de la summitul de la Marakesch din 2019, iar președintele nostru e o marionetă a cărei perseverență în punerea în practică a planului Kalergi i-a adus premiul omonim. Se pare că vrea să-i facă concurență Angelei Merkel, a cărei hotărîre de a deschide granițele Germaniei în fața invaziei arabe în septembrie 2015 a preschimbato-o în cel mai malefic cancelar german de care au avut parte nemții după al Doilea Război Mondial.”

## **2. articolul publicat de către reclamat în data de 10.07.2020: Babilonia de gen:**

”Ne stînjenește cumva că avem un ax de simetrie, grație căruia multe din organele interne sunt pereche? Nu-i nimic, îndreptăm situația: putem avea trei rinichi, cinci testicule, patru ovare și două inimi. La fel, cu sexele: ne supără detaliul că, în mod ingrat, există două sexe și numai două? Nicio problemă, le multiplicăm, ca să-i mulțumim pe toți.

Exagerez tocmai pentru a pune în lumină aberația acestei ideologii. Cromozomial, somatic, endocrin și psihologic, viața fiecărui om se desfășoară numai în capsula unuia din cele două sexe: ori femeie, ori bărbat. E o temniță din care nimeni nu scapă decât cu prețul mutilării ireversibile a identității. Sexul e o fatalitate fericită pe care nicio ingerință chirurgicală sau politică nu o poate întoarce din drum. (...)

Și astfel fetițele virilizate, deposedate de nuree speciei, vor privi cu invidie la femeile de rasă, iar flăcăiașii efeminați vor privi frustrați la viguroșii purtători de condiție masculină. Manifestum non eget probatione: ce este evident nu are nevoie de demonstrație. Mai mult, bărbații au o sensibilitate cromatică, tactilă și olfactivă de zece ori mai mică decât a femeilor. De ce vreți atunci să deschideți porțile iadului?”

## **3. articolul publicat de ..... în data de 09.12.2020:**

”INTERVIU – S.L. explică afirmațiile controversate: “Podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor.”

«R - **Înțeleg, dar luând puțin la analizat aceste afirmații care au apărut în presă, de exemplu cea despre “vopsirea unghiilor de la picioare”, despre care spuneți că “este ceva absurd la care se poate preta femeia”, aș vrea să ne explicați această idee.**

S.L. – Este reacția mea estetică, reacția mea de psihologie masculină față de un detaliu de cochetărie feminină, pe care eu nu l-am înțeles și pur și simplu îl constat ca atare.

R – **Dar în ce constă absurditatea? Și de ce vorbiți doar despre vopsirea unghiilor de la picioare și nu și de la mâini?**

S.L. – Pentru că podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor.

Pur și simplu. Este un detaliu de psihologie masculină, pe care probabil femeia o consideră ca o insultă, dar nu este nicio insultă. Este un minim detaliu. N-o luați ca pe un verdict doctrinar sau ideologic.

R – **Mai este o afirmație – „Nu sunt admirator al femeilor. Poți să admiri pe cineva pe care îl bănuiești deasupra ta.” Vreți să spuneți că o femeie nu are cum să fie deasupra dumeavoastră?**

S.L. – Nu, acolo vorbeam despre înclinația femeii pentru gândirea abstractă. În genere, filosofia este o prerogativă masculină, nu feminină. În general, marii filosofi ai omenirii și marile idei au fost făcute de filosofi, nu de femei.

Și eu la asta mă refeream, la admirația față de un intelect, pentru o minte speculativă.

R – **În prologul cărții dumneavoastră afirmați că femeia nu are capacitatea de a gândi abstract. De ce spuneți asta?**

S.L. – Da, îmi păstrez opinia. Eu fac filosofia femeii, așa cum am înțeles-o eu. Vreți să fiu un duplicitar políticos?

Explicația este că istoria filosofiei a fost făcută de bărbați.

“Femeile pot fi foarte bune interprete, actrițe, dar nu filosofi.”

Iertați-mă, este un adevăr subînțeles, îl știe oricine, dar puțini au curajul să îl spună.

R - **Aș vrea să mai analizăm o afirmație pe care am citit-o în prolog. Spuneți „A nu avea nuri e o calamitate pe care o porți toată viața, fără ca vreo altă calitate să-i poată compensa lipsa.”**

S.L. – Bineînțeles. Nurii ce înseamnă, doamnă? Înseamnă farmecul ființei feminine. Acești nuri sunt niște trăsături iraționale, pe care le ai în virtutea zestrei pe care o primești de la părinți și în virtutea educației. Aceștia sunt nurii.

Sexul frumos prin asta se definește. Ceea ce caută un bărbat, în primă instanță, la o femeie este frumusețea.

R – **Dar presupun că sunteți de acord că frumusețea e subiectivă. Ce considerați dumneavoastră că e frumos, poate altcineva consideră că nu este și invers.**

S.L. – Da, este o chestiune de gust. Ceea ce vreau eu să spun acolo este că frumusețea la femei este o frumusețe rară. Dacă nu mă înșel, eu spun acolo că din 10 femei, doar una este înzestrată cu această prerogativă a nurilor.

Iertați-mă, vreți să fiu acum ipocrit și să spun că nu e așa?

“Uitați-vă în jur, câte femei frumoase vedeți? Femeia frumoasă, de rasă, care să facă istorie, care să îngenuncheze un bărbat, nu o găsești pe toate drumurile.”

Eu acolo fac filosofia acestor ființe ieșite din comun.

R – **Deci considerați că femeia frumoasă e o raritate?**

**S.L.** – Femeia frumoasă, de rasă, cum îmi place mie să spun, da, este rară. Din 10 femei, doar una-două e înzestrată cu această prerogativă a nurilor. Nurul este acel vino-ncoace. Cum spune englezul, sex appeal.

**R - Și spunei că “dacă nu are nuri, nicio altă calitate nu poate compensa această lipsă”. Dacă este o femeie foarte inteligentă, nu poate compensa lipsa acelu farmec despre care vorbiți?**

**S.L.** – Nu, doamnă. Masculul, bărbatul când se uită la o femeie vede în primul rând acești nuri. Abia în a doua instanță se întreabă de erudiția și cultura ei. Firește că dacă mai există și erudiție, pe lângă nuri, femeia aceea emană un farmec și mai mare. Dar trăsătura predominantă care definește o femeie este această frumusețe de tip estetic.

Femeile care fac istorie și care pot îngenunchea un bărbat, n-o fac prin erudiție sau prin statut social, ci prin prerogativa frumuseții de tip irațional, care iese prin porii ei.

**R - Aș vrea să ne oprim puțin și asupra afirmației că „romii sunt o plagă socială”. Cum o explicați?**

**S.L.** – Expresia a fost scoasă din context, dintr-un interviu pe care l-am dat în prima lună de pandemie. Am fost întrebat cine dintre români se va întoarce prima dată din țară. A fost o năvală, au venit cu zecile de mii.

Și eu am spus: nu mă ascund după degete, cei care vor veni cu zecile de mii, vor veni în cohortă, sunt cei care acum, din cauza restricțiilor impuse în occident, nu vor mai putea fura, cerși și codoși, adică a se prostitua.

Ceea ce spun eu e secretul lui Polichinelle, adică îl știm toți, înclinația etniei rome către acest tip de infracțiuni este știută și dovedită statistic. Asta nu înseamnă că toți romii sunt așa, ferească Dumnezeu.

În primul rând, partidul AUR a fost foarte sprijinit de romi în această campanie electorală. Și atunci, cum Dumnezeu să nu-i îndrăgesc pe colegii mei de partid?

Expresia „romii sunt o plagă socială”, scoasă din context, sună ca un verdict cu putere de generalizare. Dar o mare parte dintre ei, statistic vorbind, știți foarte bine că fac asta. Este părerea oricărui român, când vorbește despre țigani, dar nu toți au curajul să o spună. Însă, încă o dată, nu înseamnă că toți sunt așa.

Sunt și oameni minunați, chiar în rândurile partidului AUR, romi, care ne-au ajutat să obținem această victorie.»

**81. În drept,** examinând conținutul sesizării și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care declarațiile reclamatului, cu referire directă la genul persoanelor, etnia căreia îi aparțin și orientarea sexuală ar fi putut aduce atingere demnității acestor categorii de persoane, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

**82.** Concret, pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, iar analiza urmărește să stabilească dacă în cele 3 cazuri s-au depășit limitele libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.



**83.** Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

**84.** În scopul de a determina dacă declarațiile reclamatului, obiect al prezentei cauze constituie un "discurs de ură", element de incitare la ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, calitatea persoanei, autor al afirmațiilor.

### **Obiectivul urmărit**

**85.** Obiectivul urmărit de persoana reclamată este important, astfel că se va analiza dacă acesta a dorit să realizeze portretizarea persoanelor de etnie romă, a femeilor și persoanelor de altă apartenență sexuală în ipostaze degradante. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamante, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

**86.** Colegiul director reține că în speța prezentată, reclamatul, în cadrul unor interviuri publicate în spațiul public, acordate site-urilor *Cultura la dubă* și *Q magazine*, și-a prezentat poziția personală pe anumite subiecte de interes în contextul de la vremea respectivă, în calitate de autor al cărții *Decoet de femeie* publicată în anul 2019, pe tema căreia au apărut o serie de articole în mass-media, având drept subiect fie această carte, fie chestiuni ce țin de viitoarea (la acel moment) calitate a sa de senator în Parlamentul României.

### **Conținutul și contextul în care a avut loc afirmația**

**87.** Colegiul reține că afirmațiile reclamatului au fost expuse în public.

**88.** Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a CEDO conform căreia, pentru a aprecia existența unei „nevoi sociale imperioase”, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, trebuie să se facă distincția între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Gijssels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42).

**89.** În luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din *Constituția României* care asigură libertatea de exprimare și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

**90.** Libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice.

**91.** Oricine dorește să-și exercite drepturile în temeiul art. 30 din *Constituția României*, respectiv art. 10 din CEDO este supus unor obligații și responsabilități, cum ar fi cea de a se abține de la a transmite mesaje care rănesc pe alții fără motiv.

92. Astfel, printre limitele pe care le comportă exercitarea libertății de exprimare, se regăsește și dreptul la imagine, fapt pentru care este important a se vedea dacă modalitatea în care se realizează transmiterea unor informații sau a propriilor idei/percepții se realizează în termeni rezonabili.

93. Toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze expresiile sau modul de exprimare care promovează intoleranța. Se impune astfel descurajarea încălcării dreptului la demnitate.

### **Rolul în societate al persoanei, autor al afirmației**

94. Colegiul director se raportează în analiza limitelor libertății de exprimare la calitatea reclamatei de persoană publică, redactor al publicației *România liberă* și a *Q Magazine*, autor al cărții *Decoet de femeie* publicată în anul 2019, pe tema căreia au apărut o serie de articole în mass-media, având drept subiect fie această carte, fie chestiuni ce țin de viitoarea (la acel moment) calitate a sa de senator în Parlamentul României.

95. Colegiul urmează a analiza aspectele reclamate prin raportare la cele 3 articole.

96. În ceea ce privește declarațiile reclamatului din **primul articol publicat în Qmagazine, în data de 23.03.2020**, Colegiul reține că, întrebare fiind despre întoarcerea românilor din Diaspora, în criza provocată la nivel mondial de coronavirus, acesta a afirmat: "cei care s-au repezit să se întoarcă au fost țiganii cărora amenințarea virusului le-a secat imboldul de a cerși, a fura și a codoși în țările europene. E de prisos să vă spun de câte ori am dat, în împrejurări jalnice, de îndrăgiiții noștri conaționali în centrul Stuttgart-ului și al Frankfurt-ului. Tocmai ei au dat buzna înapoi, urmarea fiind previzibilă: necazuri sociale, cu creșterea infracțiunilor în locul unde se așează, dincolo de riscul de contaminare pe care pofta romilor de a încălca normele impuse de stare de urgență îl mărește."

97. Având în vedere referirea directă la categoria persoanelor rome, Colegiul apreciază că, în speța de față, modalitatea în care reclamatul a ales să-și exprime punctul de vedere este de natură a afecta sentimentele persoanelor care aparțin acestei etnii, modul de exprimare și ideile putând conduce la ură îndreptată împotriva acesteia.

98. Reclamatul a prezentat reprezentanții acestei minorități prin conturarea ideii de infraționalitate, aplecarea acestora spre încălcarea normelor impuse de starea de urgență, aspecte care se traduc în afirmații jignitoare la adresa romilor.

99. Mesajul transmis de reclamat nu este despre fapte certe și cuprinde judecăți de valoare, care depășesc limitele admise prin prisma manierei provocatoare de caracterizare a persoanelor din această minoritate cu referire la etnia căreia îi aparțin.

100. Astfel, Colegiul apreciază că s-a depășit sfera libertății de exprimare, modul de exprimare fiind unul denigrator, fapt pentru care Colegiul director constată că în speță se impune o ingerință a statului prin constatarea și sancționarea faptei de discriminare, iar libertatea de exprimare este de natură a atinge o limită prin care se încalcă dreptul fundamental la demnitate, astfel încât în speță, dreptul la libertatea de exprimare devine secundar.

101. Prin urmare, limitarea libertății de exprimare este justificată, fiind o măsură proporțională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit, fapt pentru care,

Colegiul apreciază că se justifică aplicarea sancțiunii cu amendă în cuantum de 10000 lei.

**102.** Colegiul director consideră că sancțiunea aplicată este efectivă și disuasivă, proporțională cu gravitatea faptei în ce privește acest capăt de cerere, în sensul dispozițiilor art. 21 alin. (3) din O.G. nr. 2/2001, având în vedere modul de transmitere a mesajului, faptul că declarațiile reclamatului au fost făcute în public, precum și contextul delicat în care au fost expuse, respectiv pandemia generată de virusul Sars-Cov-2, restricțiile impuse, cu afectarea vieții sociale.

**103.** Astfel, stereotipurile transmise referitoare la persoanele de etnie romă sunt cu atât mai periculoase și provocatoare, iar o circumstanță agravantă în analiza gravității faptei ce impune aplicarea amenzii contravenționale în cuantumul menționat este tocmai calitatea acestuia de persoană publică.

**104.** Colegiul face trimitere la Decizia nr. 732 din 20 noiembrie 2018, prin care Curtea Constituțională a statuat următoarele: *“Principiul proporționalității (...) atestă că toate sancțiunile principale sau complementare aplicate unui anumit contravenient, într-o anumită situație, trebuie să fie dozate în funcție de gravitatea faptei. Principiul proporționalității este apropiat de principiul oportunității, ce trebuie respectat în toate cazurile în care agenții constatatori competenți sesizează săvârșirea unei fapte de natură contravențională și, procedând la aplicarea unor sancțiuni contravenționale principale sau complementare, trebuie să se asigure că aplicarea acestora se impune și că desăvârșește caracterul represiv și preventiv al sancțiunii contravenționale. (...).*

**105.** Colegiul apreciază că scopul preventiv avut în vedere la sancționarea faptelor discriminatorii se realizează inclusiv prin aplicarea amenzii contravenționale care se dorește a contribui la descurajarea comiterii unor fapte discriminatorii în viitor, chiar în lipsa unei reformări totale a prejudecăților și stereotipurilor.

**106.** Din analiza întregului dosar, Colegiul constată că, raportat la acest capăt de cerere, respectiv declarațiile reclamatului referitor la persoanele de etnie romă au fost reluate în data de 09.12.2020 în cadrul interviului oferit la culturaladuba.ro, reclamatul reiterând și întărind aceleași idei transmise în data de 23.03.2020.

**107.** Astfel, Colegiul se raportează la următoarele afirmații ale reclamatului:

***R - Aș vrea să ne oprim puțin și asupra afirmației că „romii sunt o plagă socială”. Cum o explicați?***

***S.L. – Expresia a fost scoasă din context, dintr-un interviu pe care l-am dat în prima lună de pandemie. Am fost întrebat cine dintre români se va întoarce prima dată din țară. A fost o năvală, au venit cu zecile de mii. Și eu am spus: nu mă ascund după degete, cei care vor veni cu zecile de mii, vor veni în cohortă, sunt cei care acum, din cauza restricțiilor impuse în occident, nu vor mai putea fura, cersii și codoși, adică a se prostitua. Ceea ce spun eu e secretul lui Polichinelle, adică îl știm toți, înclinația etniei rome către acest tip de infracțiuni este știută și dovedită statistic. Asta nu înseamnă că toți romii sunt așa, ferească Dumnezeu.***

***În primul rând, partidul AUR a fost foarte sprijinit de romi în această campanie electorală. Și atunci, cum Dumnezeu să nu-i îndrăgesc pe colegii mei de partid?***

***Expresia „romii sunt o plagă socială”, scoasă din context, sună ca un verdict cu putere de generalizare. Dar o mare parte dintre ei, statistic vorbind, știți foarte bine că fac asta.***

Este părerea oricărui român, când vorbește despre țigani, dar nu toți au curajul să o spună. Însă, încă o dată, nu înseamnă că toți sunt așa.

*Sunt și oameni minunați, chiar în rândurile partidului AUR, romi, care ne-au ajutat să obținem această victorie.”*

**108.** Prin urmare, având în vedere referirea atât la etnia, cât și la genul persoanelor prin utilizarea termenului ”codoși”, din afirmația ”(...) cei care s-au repezit să se întorcă au fost țiganii cărora amenințarea virusului le-a secat imboldul de a cerși, a fura și a codoși în țările europene” Colegiul decide că, în speță, fapta reclamatului ce face obiectul primului capăt de cerere, declarații defăimătoare la adresa comunității persoanelor de etnie romă și a femeilor întrunește și elementele unei fapte de discriminare multiple, conform art. 2 alin. 6 din O.G. nr. 137/2000.

**109.** În cadrul aceluiași dialog, Colegiul reține că, la întrebarea reporterului ”*Aveti încredere în liderii actuali: Klaus Iohannis, Ludovic Orban, Florin Citu, Victor Costache, Marcel Vela?*”, răspunsul reclamatului a fost următorul: ”Se pare că vrea să-i facă concurență Angelei Merkel, a cărei hotărâre de a deschide granițele Germaniei în fața invaziei arabe în septembrie 2015 a preschimbat-o în cel mai malefic cancelar german de care au avut parte nemții după al Doilea Război Mondial.”

**110.** Colegiul analizează afirmațiile referitoare la clasa politică, compararea lui Klaus Iohannis cu Angela Merkel în momentul critic al primirii refugiaților și constată că, raportat la acest capăt de cerere, afirmațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare conform art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000.

**111.** Raportat la declarațiile reclamatului din **cel de-al doilea articol publicat în Qmagazine chiar de către acesta în data de 10.07.2020 cu titlul ”Babilonia de gen”**, Colegiul reține că reclamatul și-a prezentat viziunea asupra subiectului identității de gen exclusiv din perspectiva celor 2 sexe și, deși a utilizat un mod de exprimare plastic prin folosirea termenilor ”*fetițele virilizate*” sau „*flăcăiașii efeminați*”, Colegiul apreciază că reclamatul a ales să prezinte subiectul abordat într-o manieră nuanțată tocmai pentru a-și evidenția ideile, fapt pentru care afirmațiile ce fac obiectul acestui capăt de cerere se încadrează în limitele libertății de exprimare conform art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000.

**112.** Raportat la **articolul publicat pe [www.culturaladuba.ro](http://www.culturaladuba.ro) în data de 09.12.2020**, Colegiul urmează a analiza declarațiile reclamatului la adresa femeilor, posibila discriminare prin încălcarea dreptului la demnitate, denigrarea în spațiul public pe criteriu de gen.

**113.** Astfel, Colegiul reține că în data de 09.12.2020 a fost publicat articolul cu titlul: **INTERVIU – S.L. explică afirmațiile controversate: “*Podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor.*”**

**114.** Articolul în discuție, după cum rezultă din descrierea de către autoare a contextului în care a fost realizat, a presupus obținerea poziției reclamatului față de controversele apărute pe marginea cărții **Decoct de femeie**, publicată de acesta în 2019, precum și a interviului acordat publicației Q Magazine, în martie 2020, când s-a referit la romii din străinătate care se întorceau în România la debutul pandemiei.

**115.** Astfel, reclamatul și-a prezentat poziția personală pe anumite subiecte de interes în contextul de la vremea respectivă, în calitate de autor al cărții **Decoct de femeie**



publicată în anul 2019, pe tema căreia au apărut o serie de articole în mass-media, având drept subiect fie această carte, fie chestiuni ce țin de viitoarea (de la acel moment) calitate a sa de senator în Parlamentul României.

**116.** Colegiul ia act de apărarea reclamatului care prezintă lucrarea al cărei autor este, *Decoet de femeie*, drept o lucrare de ficțiune (nu un adevăr științific), în care a realizat o tipologie a femeii, prin descrierea a 6 tipuri de femei, fără a oferi un verdict doctrinar ori ideologic în legătură cu subiectul de ficțiune tratat.

**117.** Astfel, reclamatul a precizat că, în cartea menționată, a realizat o filosofie a femeii, în maniera pe care acesta a înțeles-o, *"având în vedere aspecte ce țin de istoria filosofiei și prin conturarea unei viziuni de frumusețe, printr-o conturare de opțiuni ce țin de estetică, unice fiecărui individ, și a modului prin care o femeie, ca ființă ieșită din comun, poate îngenunchea un bărbat"*.

**118.** De asemenea, reclamatul admite faptul că pasajele la care petenta face referire, în prezenta speță, pot fi interpretate într-o notă misogină, dar doar dacă sunt scoase din context și prin ignorarea ansamblului de idei expuse în carte.

**119.** Colegiul constată faptul că reclamatul a urmărit să prezinte ideile care derivă în primul rând din cartea *Decoet de femeie*, detaliind și oferind explicații pe marginea ei, din postura de autor, fost profesor colaborator, disciplina *Istoria Filosofiei* la UNATC și prezentând opera drept *"un amestec de literatură și filosofie, este rodul imaginației mele și al culturii mele filosofice"*.

**120.** Concret, Colegiul director se raportează în analiza ce face obiectul prezentei cauze, la următoarele afirmații ale reclamatului:

- *"(...) În genere, filosofia este o prerogativă masculină, nu feminină. În general, marii filosofi ai omenirii și marile idei au fost făcute de filosofi, nu de femei."*
- *"(...) Eu fac filosofia femeii, așa cum am înțeles-o eu. Vreți să fiu un duplicitar politicos? Explicația este că istoria filosofiei a fost făcută de bărbați. Femeile pot fi foarte bune interprete, actrițe, dar nu filosofi. Iertați-mă, este un adevăr subînțeles, îl știe oricine, dar puțini au curajul să îl spună."*
- *"Sexul frumos prin asta se definește. Ceea ce caută un bărbat, în primă instanță, la o femeie este frumusețea. (...) Uitați-vă în jur, câte femei frumoase vedeți? Femeia frumoasă, de rasă, care să facă istorie, care să îngenuncheze un bărbat, nu o găsești pe toate drumurile."*
- *"(...) Masculul, bărbatul când se uită la o femeie vede în primul rând acești nuri. Abia în a doua instanță se întreabă de erudiția și cultura ei. Firește că dacă mai există și erudiție, pe lângă nuri, femeia aceea emană un farmec și mai mare. Dar trăsătura predominantă care definește o femeie este această frumusețe de tip estetic. Femeile care fac istorie și care pot îngenunchea un bărbat, n-o fac prin erudiție sau prin statut social, ci prin prerogativa frumuseții de tip irațional, care iese prin porii ei."*

**121.** Colegiul reține că, în cadrul dialogului purtat cu reporterul, pornind de la anumite reacții din presă apărute pe marginea cărții *Decoet de femeie*, reclamatul a oferit răspunsuri, prin afirmațiile evidențiate mai sus, la următoarele întrebări:

- Mai este o afirmație – „Nu sunt admirator al femeilor. Poți să admiri pe cineva pe care îl bănuiești deasupra ta.” Vreți să spuneți că o femeie nu are cum să fie deasupra dumeavoastră?



- În prologul cărții dumneavoastră afirmați că femeia nu are capacitatea de a gândi abstract. De ce spuneți asta?
- Aș vrea să mai analizăm o afirmație pe care am citit-o în prolog. Spuneți „A nu avea nuri e o calamitate pe care o porți toată viața, fără ca vreo altă calitate să-i poată compensa lipsa.”
- Și spuneți că “dacă nu are nuri, nicio altă calitate nu poate compensa această lipsă”. Dacă este o femeie foarte inteligentă, nu poate compensa lipsa acelui farmec despre care vorbiți?

**122.** Având în vedere discursul reclamatului luat în ansamblu, Colegiul constată că declarațiile acestuia nu au fost scoase din context, ci au vizat răspunsuri punctuale, cu evidențierea unor idei care, deși derivă din cartea *Decoct de femeie* vizează în mod clar femeia prin prisma caracteristicilor proprii date de apartenența la gen, prin comparație cu bărbatul, dihotomie care este prezentată prin prisma stereotipurile create deja.

**123.** Concret, reclamatul aduce în discuție ideea de frumusețe estetică, *”trăsătură predominantă care definește o femeie”*, face o analiză a aspectelor de *”cochetărie feminină”*, cu prezentarea calităților femeii prin comparație cu bărbații, idei pe care le prezintă prin prisma propriei evaluări a *”filosofiei femeii”*, dar pe care dorește să le prezinte ca rezultat al unei cercetări efectuate.

**124.** Astfel, reclamatul vorbește despre *”înclinația femeii pentru gândirea abstractă”*, încercând să argumenteze ideea că *”filosofia este o prerogativă masculină, nu feminină”*, întrucât *”marii filosofi ai omenirii și marile idei au fost făcute de filosofi, nu de femei.”* și *”istoria filosofiei a fost făcută de bărbați”*.

**125.** Reclamatul mai aduce în discuție ideea că *”Femeile care fac istorie și care pot îngenunchea un bărbat, n-o fac prin erudiție sau prin statut social, ci prin prerogativa frumuseții de tip irațional, care iese prin porii ei.”*

**126.** Colegiul director apreciază drept extrem de importantă analiza prezentei cauze prin prisma stereotipurilor pe care reclamatul le-a prezentat și transmis în spațiul public, cu atât mai mult din perspectiva calității pe care acesta o deține, de filosof, politician.

**127.** Egalitatea de gen este un obiectiv politic important al Consiliului Europei, domeniile prioritare de acțiune fiind definite de Strategia privind egalitatea de gen 2018 – 2023.

**128.** Astfel cum rezultă din studiile realizate de Parlamentul European în ce privește promovarea egalității de șanse între femei și bărbați<sup>20</sup>, pe lângă propriul cadru juridic, Uniunea și statele sale membre au angajamente de fond în ceea ce privește egalitatea de gen, în temeiul tratatelor și al acordurilor internaționale privind drepturile omului; UE a contribuit la elaborarea multora dintre acestea, iar unele merg și mai departe decât standardele UE.

**129.** Combaterea stereotipurilor de gen și a sexismului a fost o prioritate a Consiliului Europei începând cu 2013; în martie 2019, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat Recomandarea CM/REC(2019) privind prevenirea și combaterea sexismului<sup>21</sup>, document care conține prima definiție a sexismului convenită la nivel internațional, respectiv *”orice act, gest, reprezentare vizuală, cuvinte vorbite sau scrise, practică sau*

<sup>20</sup> [https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus10\\_ro.pdf](https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus10_ro.pdf)

<sup>21</sup> <https://www.coe.int/en/web/genderequality/combating-and-preventing-sexism>

comportament bazat pe ideea că o persoană sau un grup de persoane este inferioră din cauza sexului acestora”<sup>22</sup>.

**130.** În temeiul dreptului UE, protecția împotriva discriminării bazate pe sex a fost și a rămas o funcție fundamentală a Uniunii Europene: egalitatea de gen este o „valoare fundamentală” (articolul 2 din TUE) și un „obiectiv” (articolul 3 din TUE) al Uniunii.

**131.** În mod similar, în temeiul Convenției europene a drepturilor omului, egalitatea de gen este un obiectiv major în statele membre ale Consiliului Europei, aspect confirmat prin jurisprudența în domeniu, cu o varietate de aspecte juridice.

**132.** În temeiul dreptului internațional, egalitatea de gen este recunoscută, de asemenea, ca element central al drepturilor omului. O serie de organisme ale ONU au subliniat, de asemenea, efectele negative ale stereotipurilor de gen<sup>23</sup> și necesitatea de a le aborda, tocmai în vederea promovării egalității de gen.

**133.** Colegiul se raportează, în analiza subiectului, la doctrina și legislația internațională, resursele din domeniu<sup>24</sup> și dorește să evidențieze faptul că diferențele de tratament bazate pe stereotipuri de gen se transpun în fapte de discriminare a femeilor. Comisia pentru drepturile economice, sociale și culturale a afirmat că „*ipotezele și așteptările bazate pe gen prezintă, în general, un dezavantaj pentru femei în ceea ce privește exercitarea efectivă a drepturilor [...]. Ipotezele pe criterii de gen legate de rolurile economice, sociale și culturale împiedică împărțirea responsabilităților între bărbați și femei în toate domeniile care sunt necesare pentru egalitate*”<sup>25</sup>.

**134.** În mod similar, Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor a subliniat<sup>26</sup> că stereotipurile de gen reprezintă atât o cauză, cât și o consecință a discriminării pe criterii de gen.

**135.** Este de necontestat faptul că, premisa dreptului la libertatea de exprimare este principiul care stă la baza politicii publice într-o societate democratică, precum și "*una dintre condițiile primordiale ale evoluției sale și ale dezvoltării fiecărei persoane*", astfel cum a stipulat Curtea Europeană a Drepturilor Omului începând din anul 1976, în cazul Handyside împotriva Regatului Unit<sup>27</sup>, dar și în deciziile ulterioare.

**136.** O analiză atentă a standardelor internaționale ne oferă o perspectivă mai profundă asupra libertății de exprimare, dar și a derogărilor sale legitime, în primul rând găsite în combaterea discursului de ură și a altor expresii discriminatorii.

**137.** S-a constatat<sup>28</sup> că discursurile de incitare la ură promovează ura pe baza unuia dintre criteriile protejate, contribuie la un climat din ce în ce mai intolerant față de anumite grupuri și cuprind orice expresii publice care răspândesc, instigă, promovează sau justifică ura, discriminarea sau ostilitatea față de un anumit grup.

<sup>22</sup>[file:///G:/New%20folder%20\(2\)/material%20de%20lucru%20pt.motivat/PREMS%20070521%20ROM%202573%20Sexisme%20BAT%20WEB%20A5.pdf](file:///G:/New%20folder%20(2)/material%20de%20lucru%20pt.motivat/PREMS%20070521%20ROM%202573%20Sexisme%20BAT%20WEB%20A5.pdf)

<sup>23</sup> Raportul Comisiei OHCHR (2013), Gender Stereotyping as a Human Rights Violation, pp. 20-43

<sup>24</sup> [https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra\\_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018\\_ro.pdf](https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_ro.pdf), pag. 188.

<sup>25</sup> ONU, CESCR (2005), Comentariul general nr. 16: Dreptul egal al bărbaților și al femeilor de a se bucura de toate drepturile economice, sociale și culturale (articolul 3 din pact), E/C.12/2005/4, 11 august 2005, punctul 11.

<sup>26</sup> ONU, CEDAW (2010), Comunicarea nr. 28/2010, CEDAW/C/51/D/28/2010, 24 februarie 2012, punctul 8.8.

<sup>27</sup> <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-57499%22%7D>

<sup>28</sup> [https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra\\_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018\\_ro.pdf](https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_ro.pdf), pag. 94.

**138.** Potrivit Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței<sup>29</sup>, discursul de incitare la ură trebuie înțeles ca o reprezentare, o promovare sau o incitare, sub orice formă, la denigrare, la ură sau la discreditarea unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și ca orice hărțuire, insultă, încadrare în stereotipuri negative, stigmatizare sau amenințare cu privire la o astfel de persoană sau grup de persoane, și justificarea unor astfel de forme de exprimare.

**139.** Discursul de ură implică intenția de a degrada, intimida, instiga la ură, violență și discriminare, exploatând emoțiile primare și puternice ale oamenilor și repetiția ideilor stereotipizate.

**140.** Este imperios necesar să se țină cont de contextul media contemporan, în ce privește modalitatea de exercitare a libertății de exprimare și implicit a discursului, însă, indiferent dacă se întâmplă în mediul online sau în afara acestuia, nu a fost niciodată ușor să se facă o distincție între libertatea legitimă de exprimare și discursul ilegal de ură și discriminare.

**141.** Exprimarea liberă a ideilor este importantă, însă omisiunea în a percepe și analiza modul în care oamenii pot fi afectați de cuvinte produce consecințe negative și periculoase în societate, având în vedere răspândirea și influența discursului de ură.

**142.** Discursul de ură trebuie analizat din perspectiva scopului dorit și a efectelor pe care acest tip de discurs poate să le inducă sau este probabil să le inducă, în contextul societății date, cu luarea în considerare inclusiv a conotațiilor istorice, culturale, politice.

**143.** În urma monitorizării realizate de Parlamentul European la nivelul UE<sup>30</sup> s-a arătat că trebuie acționat în continuare pentru a atinge obiectivul egalității de gen, iar pentru a concepe o politică justă și eficientă, vor trebui analizate cu atenție dimensiunile de gen ale tendințelor emergente<sup>31</sup>

**144.** Concluzia Parlamentului European a fost în sensul că UE trebuie să depună eforturi și mai susținute în ceea ce privește combaterea cauzelor profunde structurale ale inegalității, precum stereotipizarea de gen, violența bazată pe gen și să acorde mai multă atenție situației specifice a diferitelor categorii de femei și formelor de discriminare care se intersectează.

**145.** La nivel național, România a adoptat *Strategia națională privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2022 – 2027* prin H.G. nr. 1547/2022 publicată în M.Of. al României, Partea I, nr. 1239 din 22 decembrie 2022.

---

<sup>29</sup> Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), Recomandarea de politică generală nr. 15 privind combaterea discursurilor de incitare la ură, 8 decembrie 2015.

<sup>30</sup> Printre sursele de informații referitoare la egalitatea de gen în UE și în statele membre se numără: Eurostat, biroul de statistică al Uniunii Europene, în special sinteza și explicația statisticilor de gen, pe care o publică regulat și care conține indicatori de bază în domenii precum educația, piața forței de muncă, veniturile și sănătatea; Eurofound, baza de date de statistici de gen a IEEG, care cuprinde date extinse cu privire la implicarea femeilor în procesele decizionale; și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (ADF), în special ancheta privind violența împotriva femeilor. O analiză a progreselor și a lacunelor poate fi regăsită în rapoartele privind indicele IEEG și în rapoartele anuale ale Comisiei Europene privind egalitatea între femei și bărbați.

<sup>31</sup> [https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus10\\_ro.pdf](https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus10_ro.pdf), pag. 12: "În unele domenii de politică, cum ar fi educația și ocuparea forței de muncă, problematica de gen este evidentă. În altele, cum ar fi comerțul sau schimbările climatice, aceasta poate fi mai puțin vizibilă la prima vedere. Cu toate acestea, în toate domeniile, inclusiv în cele aparent „neutre”, o politică poate avea efecte diferite asupra femeilor și a bărbaților și poate perpetua inegalitatea și discriminarea. Baza de date a IEEG privind integrarea dimensiunii de gen ilustrează relevanța perspectivei de gen în anumite domenii de politică."

**146.** Institutului European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE)<sup>32</sup> definește egalitatea de gen ca drepturi, responsabilități și oportunități egale pentru femei și bărbați, fete și băieți, iar din punct de vedere terminologic, egalitatea de gen reprezintă categoria generală, iar egalitatea de șanse și de tratament o componentă a acesteia.

**147.** În accepțiunea EIGE: „*Egalitatea de gen nu înseamnă că femeile și bărbații vor deveni la fel, ci că drepturile și responsabilitățile și posibilitățile lor nu vor depinde de nașterea ca femeie sau ca bărbat. Egalitatea de gen presupune să fie luate în considerare atât interesele, nevoile și prioritățile femeilor, cât și ale bărbaților, recunoscând în acest fel diversitatea diferitelor grupuri de femei și de bărbați. Egalitatea de gen nu este o problemă a femeilor, ci ar trebui să privească și să angajeze pe deplin atât bărbații cât și femeile. Egalitatea dintre femei și bărbați este considerată o problemă de drepturi ale omului și o condiție, un indicator al dezvoltării și al democrației axate pe om.*”<sup>33</sup>

**148.** Este important să fie prezentate și prioritățile principale asumate la nivelul UE prin Strategia Egalității de Gen 2020 – 2025 și, având în vedere faptul că România, ca stat membru UE, a trebuit să adere la prioritățile strategice, normele și politicile europene, inclusiv în domeniul egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și a efectuat demersuri specifice prin integrarea conceptului de egalitate de șanse între femei și bărbați, combaterea stereotipurilor de gen regăsindu-se printre obiectivele Strategiei Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014 – 2020, ale Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030<sup>34</sup>,

**149.** provocările în acest domeniu fiind legate de concepțiile populației în privința rolului femeii în societate și familie, participarea femeilor la luarea deciziilor, diferența de remunerare și violența împotriva femeilor.

**150.** Astfel, stereotipurile și prejudecățile privind rolurile sociale ale femeilor și bărbaților trebuie contestate și deconstruite și prin intermediul unor politici adecvate în domeniul educației, începând cu învățământul primar, până la formarea continuă. Măsurile în acest domeniu sunt fundamentale întrucât efectele stereotipurilor și a prejudecăților se răsfrâng în toate sferele vieții sociale, având impact pe termen lung.

**151.** Prin studiul realizat de Ministerul Muncii<sup>35</sup>, în ce privește *Analiza diagnostic în domeniul egalității de gen în România în perioada 2014-2019*, s-a urmărit identificarea stării de fapt în domeniul egalității de gen în România, în perioada 2014 – 2019, cercetarea reliefând principalele coordonate ale domeniilor/ sferelor în care sunt înregistrate disparități femei/ bărbați.

**152.** Astfel, domeniul educației a fost consemnat explicit ca prioritar în Strategia națională privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2018 – 2021, obiectivul general pentru această arie de intervenție fiind introducerea perspectivei de gen în

<sup>32</sup> <https://eige.europa.eu/thesaurus/overview>

<sup>33</sup> <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2023/01/Monitorul-Oficial-Partea-I-nr.-1239Bis.pdf>, pag. 9.

<sup>34</sup> <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2018/10/SNDD-2030- -varianta-dup%C4%83-Comitet-interministerial-4-octombrie-2018.pdf>

<sup>35</sup> [https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte\\_si\\_studii\\_MMPS/2019\\_-\\_Analiza\\_diagnostic\\_egalitatea\\_gen\\_2014-2019.pdf](https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte_si_studii_MMPS/2019_-_Analiza_diagnostic_egalitatea_gen_2014-2019.pdf)



educație, obiectiv în deplin consens cu reglementările internaționale<sup>36</sup> care prevăd că eliminarea tuturor stereotipurilor privind rolul bărbaților și al femeilor la toate nivelurile și în cadrul tuturor formelor de învățământ contribuie la eradicarea tuturor formelor de discriminare pe criteriul de sex. Aceeași viziune este reiterată de Recomandarea generală nr. 36 din 27 noiembrie 2017 privind dreptul fetelor și femeilor la educație, de Declarația de la Beijing.

**153.** Printre concluziile studiului realizat, s-a regăsit și aspectul că, reglementarea la nivel național prin legislație (Legea nr. 202/2002 și altele), deși utile și necesare în integrarea dimensiunii de gen în educație, nu sunt și suficiente pentru atingerea acestui obiectiv.

**154.** Totuși, problemele privind egalitatea de gen în educație sunt mult mai numeroase și nu pot fi soluționate exclusiv prin reglementări legale sau campanii de informare, iar absența echilibrului între muncă și viața privată contribuie în România inclusiv la adâncirea și menținerea inegalităților între femei și bărbați pe piața muncii.

**155.** Este nevoie de o viziune globală coerentă pentru eliminarea stereotipurilor, inegalităților, discriminării și, în general, a clivajelor de gen din domeniul educației, pentru îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor ce revin României ca stat membru al ONU, Consiliului Europei și Uniunii Europene.

**156.** În acest sens au existat recomandări<sup>37</sup> adresate statului român în vederea accelerării implementării măsurilor pentru eliminarea stereotipurilor discriminatorii pe criterii de gen, cu implicarea cadrelor didactice, odată cu conștientizarea problemelor de gen existente în societate, înțelegerea stereotipă a rolurilor de gen prin prisma cauzelor și a efectelor stereotipurilor. Este necesară prezentarea de informații despre rolul istoric al femeilor, despre contribuția lor atât în cultura românească, precum și în știință.

**157.** De asemenea, Comitetul CEDAW recomandă statului român, în 2017<sup>38</sup>, prioritizarea eliminării stereotipurilor tradiționale și a barierelor structurale care ar putea descuraja fetele să se înscrie în domenii de studiu tradiționale dominate de bărbați, cum ar fi știința și tehnologia și să intensifice eforturile de a oferi fetelor consiliere în carieră cu privire la domeniile de activitate netradiționale.

**158.** Colegiul subliniază faptul că, prin ratificarea CEDAW<sup>39</sup>, România și-a asumat obligația de a asigura drepturi egale pentru femei și bărbați în și prin educație.

**159.** Ministerul Muncii a completat datele statistice obținute și/ sau prelucrate din principalele surse la nivel național (INS) și european (EUROSTAT) evaluate prin analiza diagnostică a dimensiunii de gen în studiul realizat, cu date provenite din cercetări de tip academic sau ale altor organizații recunoscute în domeniu care, printre domeniile de cercetare abordate s-a regăsit participarea femeilor pe piața muncii (modul în care se produc disparitățile de statut, venit și perspective ale femeilor și bărbaților din România) și s-a concluzionat că *"inegalitatea de gen pe piața muncii se produce (și) anterior*

<sup>36</sup> art. 10 lit. (a) din Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW).

<sup>37</sup> Comitetul CEDAW în 2017, citat în [https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte\\_si\\_studii\\_MMPS/2019\\_-\\_Analiza\\_diagnostic\\_egalitatea\\_gen\\_2014-2019.pdf](https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte_si_studii_MMPS/2019_-_Analiza_diagnostic_egalitatea_gen_2014-2019.pdf), pag. 113.

<sup>38</sup> [https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte\\_si\\_studii\\_MMPS/2019\\_-\\_Analiza\\_diagnostic\\_egalitatea\\_gen\\_2014-2019.pdf](https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte_si_studii_MMPS/2019_-_Analiza_diagnostic_egalitatea_gen_2014-2019.pdf), pag. 117.

<sup>39</sup> <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/07/Conventia-asupra-eliminarii-tuturor-formelor-de-discriminare-fata-de-femei-cedaw.pdf>



începerii activității profesionale, prin educația diferențiată la nivel de specializări dar și prin transmiterea pe parcursul traseului educațional că există așteptări diferite pentru băieți și fete privind cariera”<sup>40</sup>.

**160.** Identificarea, analiza și evaluarea cazurilor de discurs de ură se realizează prin utilizarea a 2 instrumente internaționale Planul de acțiune Rabat<sup>41</sup> și triplul test CEDO.

**161.** Astfel, evaluarea conform Planului de acțiune Rabat include: „(1) contextul social și politic, (2) statutul vorbitorului, (3) intenția de a incita audiența împotriva unui grup țintă, (4) conținutul și forma discursului, (5) amploarea diseminării acestuia și (6) probabilitatea de vătămare, inclusiv iminența”.

Având în vedere triplul test CEDO, evaluarea unui discurs din perspectiva libertății de exprimare trebuie să îndeplinească următoarele condiții: interferența trebuie prevăzută de lege, trebuie să urmărească un scop legitim și trebuie să fie necesară pentru a atinge acest scop.

## Concluzii

**162.** Concluzionând, apreciază că fapta ce face obiectul acestui capăt de cerere (articolul publicat în 09.12.2020 cu titlul: **INTERVIU – S.L. explică afirmațiile controversate: “Podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor.”**), reprezintă discriminare conform art. 15 din O.G. nr. 137/2000 și decide aplicarea amenzii contravenționale în cuantum de 10000 lei conform art. 26 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000.

**163.** Prin discursul său, răspunsurile oferite la întrebările reporterului, reclamatul a promovat idei sexiste, cu lezarea demnității femeilor, a contribuit la crearea unui cadru intimidant și ostil pe criteriul de gen, comportament care denotă neglijență în exprimare, intenția de a promova și întări idei controversate ce derivă din cartea *Decoet de femeie*, din postura de autor, filosof, senator ales în data de 06.12.2020.

**164.** În mod evident, modul de adresare al reclamatului a avut drept scop prezentarea femeii din perspectiva ocupației, a ”predispoziției dată de sex” (*”Femeile pot fi foarte bune interprete, actrițe, dar nu filosofi.”*), rolul femeii în istorie (concluzie conturată prin ideea că *”istoria filosofiei a fost făcută de bărbați”*), caracterizarea femeii cu precădere din perspectiva aspectului fizic/ estetic/ perspectiva frumuseții, (*”trăsătura predominantă care definește o femeie este această frumusețe de tip estetic”*) și, în cele din urmă, prin conturarea ideii că femeia are puterea sau aptitudinea de a cuceri, ”îngenunchea” un bărbat, dar nu prin erudiție sau prin statut social, *”ci prin prerogativa frumuseții de tip irațional, care iese prin porii ei.”*

**165.** Prin discursul său în ansamblu, reclamatul induce ideea la fel de periculoasă precum afirmațiile reproduse mai sus, că percepția proprie este un adevăr *”subînțeles”*, deci universal valabil, și contribuie astfel la întărirea și perpetuarea unor stereotipuri de gen nu doar descriptiv, ci și prescriptiv, de aplicare a unor ”norme” (sistem mai larg de

<sup>40</sup> [https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte\\_si\\_studii\\_MMPS/2019\\_-\\_Analiza\\_diagnostic\\_egalitatea\\_gen\\_2014-2019.pdf](https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Rapoarte_si_studii_MMPS/2019_-_Analiza_diagnostic_egalitatea_gen_2014-2019.pdf), pag. 163.

<sup>41</sup> <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Articles19-20/Pages/Index.aspx>.

credințe) știute în mod tradițional, precum și predictiv, de cum ar trebui și cum "poate" să fie femeia, comparativ cu bărbatul.

**166.** Percepțiile restrictive/ negative la adresa unei categorii de persoane, transmiterea acestora de-a lungul generațiilor, se transformă în credințe și influențează, în mod ciclic, percepțiile altor persoane ce se pot transforma în adevărate prejudecăți, sisteme de credințe întemeiate pe o anumită caracteristică (gen, etnie etc.), care contribuie la formarea de reacții negative în lanț, cu implicații în toate sferele vieții.

**167.** Discursul reclamatului se încadrează în definiția dată stereotipurilor de gen<sup>42</sup>, prezentând femeia, prin comparație cu bărbatul, prin prisma anumitor percepții și prejudecăți în legătură cu atribuțiile și caracteristicile, precum și rolurile pe care le au sau ar trebui să le îndeplinească femeile și bărbații.

**168.** Colegiul director ia act de apărarea reclamatului și este în consens cu acesta în ce privește implicațiile discursului său, faptul că afirmațiile sale "*pot influența cu ușurință persoanele lipsite de posibilitatea ori de voința de a cerceta realitatea faptică care se ascunde în spatele acestora*", însă este de necontestat faptul că acesta a ales să-și exprime în mod deliberat poziția prin evidențierea tocmai a unor idei care au născut controverse și anterior în spațiul media, a ales să întărească sensul dat acestora, chiar în calitate de autor al cărții *Decoet de femeie*, fără a aduce clarificări asupra sensului, ci doar nuanțe semantice.

**169.** Chiar dacă ideile transmise de reclamat derivă din cartea *Decoet de femeie*, această lucrare nu face obiectul analizei Colegiului, însă este de necontestat faptul că ansamblul ideilor prezentate în articol reprezintă chiar punctul de vedere al persoanei din perspectiva căreia a fost scrisă cartea, "*ca lucrare de ficțiune, iar nu ca adevăr științific*", astfel cum însuși reclamatul susține.

**170.** Ansamblul de idei ce fac obiectul interviului publicat în articol reprezintă răspunsuri ale reclamatului, parte dintr-un dialog cu reporterul, poziție exprimată de acesta în calitate de politician, formator de opinie unde libertatea de exprimare este mai restrânsă, comparativ cu calitatea de scriitor, unde libertatea de creație este mai largă.

**171.** Prin urmare, Colegiul nu poate lua în considerare argumentul folosit de partea reclamată în apărare în sensul că s-ar realiza o asociere a persoanei sale cu afirmații scoase din context sau fragmente lipsite de sens în absența contextului din care provin.

**172.** Colegiul director apreciază drept utilă explicația oferită de reclamat cu privire la conținutul, scopul avut la scrierea cărții *Decoet de femeie*, în sensul că, prin cele scrise în carte, a prezentat "*o filosofie a femeii*", în maniera pe care a înțeles-o, corespunzător deci propriei viziuni, însă această percepție filosofică personală despre femei nu poate reprezenta o justificare în analiza prezentei cauze, întrucât mesajul transmis în ceea ce privește aspectele de estetică tipice feminine, profesia de filosof deținută în istorie cu

---

<sup>42</sup> Conform Lexiconului Feminist<sup>42</sup> stereotipurile de gen reprezintă „sisteme organizate de credințe și opinii consensuale în legătură cu caracteristicile femeilor și bărbaților, precum și despre calitățile presupuse ale masculinității și feminității. Trăsăturile pe care oamenii le asociază bărbaților și femeilor au un caracter nu numai descriptiv, ci și prescriptiv. Credințele-stereotipuri ne spun nu numai cum sunt femeile și bărbații, dar și cum ar trebui ei să fie. Stereotipurile de gen fac parte dintr-un sistem mai larg de credințe despre gen care influențează percepțiile despre cele două sexe. Acest sistem de credințe se transmite mai ales prin așteptările societale, el incluzând totodată și atitudinile față de rolurile adecvate fiecărui sex, percepțiile cu privire la cei care violează aceste norme, precum și percepția de sine ca persoană de un anumit gen”. Stereotipurile transmit viziuni negative asupra membrilor unui grup specific, viziuni bazate pe prejudecăți, conform CE, 199813

precădere de bărbați, întregul său discurs pe acest subiect a condus la transmiterea unor stereotipuri de gen, în termeni jignitori a femeilor.

**173.** Prin urmare, subiectul abordat, prin termenii folosiți și ideile transmise, nu prezintă utilitate, ci doar conduce la generalizări, fapt pentru care se impune sancționarea unui astfel de discurs, cu limitarea libertății de exprimare, întrucât transmiterea și întărirea unor stereotipuri de gen, mai ales prin perspectiva unui profesor de filosofie, scriitor membru al Uniunii Scriitorilor în România (până în data de 08.12.2020), senator ales în Parlamentul României nu poate contribui la o dezbatere pertinentă de interes public.

**174.** În acest sens, prin prisma implicațiilor imprevizibile, mai ales în condițiile în care cu ajutorul internetului, a rețelelor de socializare, mesajele se transmit cu repeziciune, Colegiul director consideră că este vital ca răspândirea publică a mesajelor transmise să se facă cu prudență, cu respectarea drepturilor tuturor cetățenilor și cu luarea în considerare a posibilelor consecințe la nivelul fiecărui individ în parte.

**175.** Cu atât mai mult cu cât în speța de față este vorba de un formator de opinie, Colegiul apreciază că este esențial să se manifeste o responsabilitate sporită în ceea ce privește exprimarea în spațiul public. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general, cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

**176.** Prin raportul *"Breaking Down Gender Bias. Shifting social norms towards gender equality"*<sup>43</sup>, Organizația Națiunilor Unite a concluzionat că avem de-a face cu „un deceniu de stagnare” în privința stereotipurilor de gen, care a dus la înrăutățirea situației drepturilor femeilor în mai multe țări.

**177.** Astfel, au fost analizate patru dimensiuni, integritatea politică, educațională, economică și fizică, Indicele normelor sociale de gen (GSNI) fiind construit pe baza răspunsurilor la șapte întrebări din World Values Survey, utilizate pentru a crea șapte indicatori și s-a constatat că prejudecățile de gen sunt o problemă generalizată la nivel mondial, reprezentând un fapt cert indiferent de cultură, regiune, nivel de dezvoltare; astfel, sunt pronunțate atât în țările cu indicele de dezvoltare umană (IDU) scăzut, cât și înalt.

**178.** Prin Indicele normelor sociale de gen (GSNI) s-a obținut o cuantificare a prejudecăților împotriva femeilor, surprinzând atitudinile oamenilor cu privire la rolurile femeilor pe cele patru dimensiuni (integritatea politică, educațională, economică și fizică). Indicele, care acoperă 85% din populația globală, arată că aproape 9 din 10 bărbați și femei au prejudecăți fundamentale împotriva femeilor. Aproape jumătate din oamenii din lume cred că bărbații sunt lideri politici mai buni decât femeile, iar două din cinci persoane cred că bărbații sunt mai buni directori de afaceri decât femeile.

**179.** Fără o abordare realistă a normelor sociale de gen, nu se poate atinge egalitatea de gen sau Obiectivele de dezvoltare durabilă. Normele sociale pătinoare de gen – subevaluarea capacităților și drepturilor femeilor în societate – constrâng alegerile și oportunitățile femeilor prin reglementarea comportamentului și stabilirea limitelor a ceea ce se așteaptă ca femeile să facă și să fie. Normele sociale pătinoare de gen sunt un

<sup>43</sup> <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdp-document/gsni202303pdf.pdf>

impediment major în atingerea egalității de gen și în împuternicirea tuturor femeilor și fetelor<sup>44</sup>.

**180.** În România, 85% din respondenți au cel puțin o prejudecată față de femei, iar față de Eurobarometrul Special pentru Violență de Gen publicat în 2016, în care 55% dintre români considerau violul justificat în anumite contexte, prin îmbrăcăminte provocatoare a victimei, consumul de alcool sau droguri, raportul ONU evidențiază faptul că nu s-au înregistrat îmbunătățiri ale percepțiilor legate de genul feminin.

**181.** Cele mai răspândite prejudecăți ale celor 85% dintre respondenții români față de femei, țin de reproducere și de violența de gen cu care acestea se confruntă.

**182.** Banalizarea violenței și legitimarea ei prin prejudecăți contribuie la o cultură a violenței în care victimele sunt descurajate să raporteze faptele de violență, mai ales dacă nu sunt crezute de autorități după ce au fost victima unui abuz, iar comunitatea le judecă și le blamează în loc să le trateze cu empatie.

**183.** Indicele Normelor Sociale de Gen (GSNI) cuantifică prejudecățile împotriva femeilor la nivel mondial, surprinzând atitudinile oamenilor cu privire la rolurile femeilor pe patru dimensiuni cheie: integritatea politică, educațională, economică și fizică.

**184.** Colegiul apreciază drept relevantă concluzia Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda al ONU, când au fost sintetizate efectele unui discurs de incitare la ură, prin raportare la dreptul la demnitate: *„discursul de incitare la ură este o formă discriminatorie de agresiune care distruge demnitatea celor care fac parte din grupul atacat. Acesta creează un statut inferior nu numai în ochii membrilor grupului, ci și în ochii altora care percep și tratează aceste persoane în mod mai puțin uman. Denigrarea unei persoane pe baza identității sale etnice sau a apartenenței la un alt grup în sine, precum și alte consecințe, poate cauza un prejudiciu ireversibil”*<sup>45</sup>.

**185.** Aplicând principiile CEDO în analiza discursului reclamatului din perspectiva exercitării libertății de exprimare, Colegiul director constată că se impune în sarcina fiecărei persoane obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor și care nu contribuie la o anumită formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane.

**186.** În orice societate, dar cu atât mai mult în virtutea democrației, sunt fundamentale toleranța și respectarea demnității umane, este necesar să se sancționeze și să se prevină folosirea și transmiterea oricăror forme de expresii care promovează ura bazată pe intoleranță și mai ales a stereotipurilor existente în societate.

**187.** În acest sens, orice abuz în ceea ce privește libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, iar afirmațiile sexiste care reprezintă prin ele însele jigniri pe criteriul de gen, încalcă dreptul la demnitate și impun în mod evident necesitatea restrângerii libertății de exprimare.

**188.** Pentru considerentele de mai sus, având în vedere **mesajul transmis prin afirmațiile reclamatului, limbajul folosit**, Colegiul director constată că în speță s-au depășit limitele libertății de exprimare, iar fapta sesizată constituie contravenție potrivit prevederilor art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

<sup>44</sup> <https://hdr.undp.org/content/2023-gender-social-norms-index-gsni#/indicies/GSNI>

<sup>45</sup> ONU, Tribunalul Penal Internațional pentru Rwanda, Procuror împotriva Ferdinand Nahimana, Jean-Bosco Barayagwiza și Hassan Ngeze, cauza nr. ICTR-99-52-T.



**189.** În consecință, raportat la faptele de discriminare constatată, Colegiul dispune, cu unanimitate de voturi sancționarea părții reclamate cu amendă contravențională în cuantum de 10.000 lei, pe care o consideră disuasivă, efectivă și proporțională cu pericolul social al fetei săvârșite, având în vedere prevederile art. 26 din O.G. nr. 137/2000 ”(1) *Contravențiunile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

**190.** La stabilirea sancțiunii aplicate în cauză au fost avute în vedere caracterul repetitiv dintre cele două părți, modul de exprimare și mesajul transmis conform căruia petenta ar trebui să se mute în comunitatea maghiară, prin comparație cu faptul că reclamatul se declară ”român”. În același timp este relevant impactul pe care mesajul transmis de partea reclamată a fost propagat în public.

**191.** În acest sens, Colegiul director apreciază că astfel de mesaje exprimate în spațiul public se pot transforma în comportament denigrator la adresa unei anumite categorii de persoane care nu aparține comunității majoritare a ”românilor”, fapt pentru care se justifică aplicarea sancțiunii cu amendă în vederea descurajării unor astfel de comportamente și atitudini.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitate de voturi a membrilor prezenți la ședință

### **COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:**

1. Respingerea excepției de clasare a petiției;
2. Respingerea excepției lipsei calității procesuale active;
3. Admiterea excepției tardivității pentru fapte din 2015;
4. Raportat la articolul „*SORIN LAVRIC: Ce ne doboară nu e un microb, ci psihicul nostru adus în pragul surescitării apocaliptice*” publicat în data de 23.03.2020, pe [www.qmagazine.ro](http://www.qmagazine.ro), **declarațiile reclamatului referitoare la persoanele de etnie romă** reprezintă discriminare și întrunesc elementele constitutive ale art. 15 și art. 2 alin. 6 din O.G. 137/2000, republicată;
5. Aplică sancțiunea cu amendă contravențională în cuantum de 10000 lei conform art. 26 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, în sarcina părții reclamate Lavric Sorin cu domiciliul în mun. București, Str. Trestiana nr. 1A, bl. 8A, etj. 3, ap. 73, sector 4.
6. Raportat la articolul ”*SORIN LAVRIC: Ce ne doboară nu e un microb, ci psihicul nostru adus în pragul surescitării apocaliptice*” publicat în data de 23.03.2020, pe [www.qmagazine.ro](http://www.qmagazine.ro), **afirmațiile reclamatului referitoare la clasa politică** se încadrează în limitele libertății de exprimare conform art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000;
7. Raportat la articolul ”*Babilonia de gen*” publicat în data de 10.07.2020, pe [www.qmagazine.ro](http://www.qmagazine.ro), afirmațiile reclamatului se încadrează în limitele libertății de



exprimare conform art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000;

8. Raportat la articolul "INTERVIU – S.L. explică afirmațiile controversate: «Podoaba unghiilor de la picioare este, în ochii unui bărbat, inutilă, pentru că un bărbat nu se uită la unghiile de la picioare ale femeilor» publicat în data de 09.12.2020 pe <https://culturaladuba.ro>, **declarațiile reclamatului referitoare la femei** reprezintă discriminare conform art. 15 din O.G. nr. 137/2000;

9. Aplică sancțiunea cu amendă contravențională în cuantum de 10000 lei conform art. 26 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, în sarcina părții reclamate Lavric Sorin cu domiciliul în ....

10. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

#### **VI. Modalitatea de plată a amenzii:**

Amenda se va achita la **Direcția Generală de Impozite și Taxe Sector 4** (cu sediul în mun. București, Bd. Metalurgiei nr. 12, sector 4), dovada plății se va transmite către C.N.C.D. în termen de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii.

#### **VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita**

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

#### **Membrii Colegiului director prezenți la ședință**

**ASZTALOS CSABA FERENC – Membru**

**BĂNICĂ CERASELA CLAUDIA – Membru**

**DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru**

**GRAMA HORIA – Membru**

**JURA CRISTIAN – Membru**

**MOȚA MARIA – membru**

**POPA CLAUDIA SORINA – membru**

**RAIU CĂTĂLIN RADU – Membru**

**SĂVULESCU RADU COSMIN – Membru**

Red.: C.J. și C.M.I.

**Data redactării: 28.12.2023**

**Notă:** Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

